

تبیین و ارزیابی شاخص های موثر در زمینه گرای (نمونه موردی مرکز توریستی، تفریحی، بوم گردی در

شهر سرخس)

فاطمه سعاد علی میرزایی* : دانشجوی ارشد معماری دانشگاه سلمان مشهد

Soadalimirzaee@gmail.com

ایمان میرشجاعیان حسینی: دکتری تخصصی مطالعات معماری ایران، استادیار گروه معماری موسسه آموزش عالی سلمان، موسسه آموزش عالی

فردوس مشهد

imanmirshojaeian@yahoo.com

چکیده:

با گسترش صنعت و گردشگری در ایران ، بسیاری از شهرهای کوچک تصمیم گرفته اند از آن به عنوان راهی برای توسعه اقتصاد خود و زنده نگه داشتن جوامع خود استفاده کنند. منطقه مورد مطالعه دریاچه بزنگان در سرخس است قابلیت تبدیل شدن به یک مقصد گردشگری را دارد. ساخت اقامتگاه های مناسب در کنار جاذبه های طبیعی این امکان را به وجود می آورد که گردشگران از اقصی نقاط کشور در فضایی مناسب با جاذبه های طبیعی آشنا شوند. هدف پژوهش حاضر تبیین و ارزیابی شاخص های موثر در زمینه گرای مرکز توریستی، تفریحی، بوم گردی در شهر سرخس و پاسخ به سوالات پژوهش است. این سوالات عبارتند از: ۱- کدام یک از عوامل موثر در معماری زمینه گرا در یک مرکز توریستی ، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس اولویت بیشتری دارد؟ ۲- به نظر میرسد در یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس فرهنگ عاملی مهم و تاثیرگذار است. پژوهش حاضر از روشهای کتابخانه ای ، کمی و کیفی برای پاسخ به سوالات پژوهش استفاده کرده است. ابتدا پرسشنامه ای براساس شاخص های موثر در زمینه گرای تهیه شده سپس در اختیار ۱۴۲ نفر از گردشگران قرار گرفته و نتایج به دست آمده از پرسشنامه بررسی شده و از روش AHP با استفاده از نرم افزار اکسل به تحلیل داده ها پرداخته شده است. نتایج به دست آمده نشان میدهد که در نزدیکی دریاچه بزنگان در شهر سرخس احداث مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی لازم و ضروری است علاوه بر آن طراحی این مرکز باید به گونه ای باشد که ابتدا فرم و عملکرد با طراحی انطباق داشته باشد سپس طراحی با توجه به فرهنگ همه ی اقوام انجام بگیرد و سپس بافت و زمینه با طراحی انطباق داشته باشد و وحدت در پروژه مورد توجه قرار بگیرد همچنین طراحی باید به گونه ای باشد که پاسخگوی نیازهای انسان باشد و خلاقیت و نوآوری نیز داشته باشد و روح زمانه در آن وجود داشته باشد و خاطراتی از مکان در ذهن گردشگران و توریستان شکل بگیرد همچنین تداوم ، انطباق با مصالح و فناوری بومی ، انطباق با اقلیم و انعطاف پذیری در طراحی مورد توجه قرار بگیرد که همه این ها عوامل موثر در زمینه گرای معماری هستند.

واژه های کلیدی: زمینه گرای، مرکز توریستی، تفریحی، بوم گردی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

استفاده از هنرهای محیطی در طراحی مرکز توریستی و تفریحی و بوم گردی با استفاده از حواس بصری، شنیداری، جنبشی، بساوی، بویایی موجب جذب بیشتر توریست ها به مکان را فراهم میکند. زمینه گرای از مشتقات هنرهای محیطی است و میتواند بین انسان و محیط اطرافش ارتباط برقرار نماید. (محرابی، ۱۳۹۴). از عوامل مهم و تاثیر گذار در اقتصاد یک کشور صنعت گردشگری است. سالیانه حدود ۱۱٪ از تولید خالص داخلی کشورها را دارد. افزایش ورود توریست به مقدار ۲/۴ درصد در جهان رقمی شگفت انگیز است. نکته مهم در این رویکرد، این است که گردشگران تمایل دارند از مناطق طبیعی بازدید کنند این موضوع از سایر بخشهای این صنعت رشد بالاتری دارد. اکوتوریسم و ژئوتوریسم به عنوان بخشی از این بازار بین ۱۰ تا ۴۰ درصد رشد سالانه داشته است. هر چند بیشترین تعداد توریست در این بخش را اروپائیان و ساکنان امریکای شمالی تشکیل می دهند اما تعداد توریست های آسیایی و خصوصاً گردشگرانی که در منطقه خود سفر می کنند، رشد قابل توجهی داشته است. (نجاتی، ۱۳۹۰). شهرهای بزرگ دارای سنت گردشگری قدیمی هستند و جاذبه های فرهنگی خود را برای جذب بازدیدکنندگان جدید توسعه می دهند. علاقه به بازدید از شهرهای بزرگ به ویژه در این دو دهه اخیر رو به افزایش است. تعداد زیادی از گردشگران که از شهرهای بزرگ دیدن می کنند (تهران، اصفهان، شیراز و غیره) که علاوه بر تاثیرات مثبت، تاثیرات منفی زیادی بر مردم و خود شهر دارد. اما امروزه از اعماق اقیانوس ها گرفته تا جو و همه ویژگی های انسانی، فرهنگی و طبیعی، آثار هنری و ...، زمین یک فضای توریستی را تشکیل می دهد.

انسان و فرهنگ و طبیعت را به کلایی با ارزش معامله تبدیل کرده است، به طوری که نه تنها استفاده از این هدایا بلکه شنیدن، لمس کردن، چشیدن و بویدن آنها را می توان به پول و پول و اشتغال تبدیل کرد. انسان حتی هوای تمیز را به کلایی برای گردشگران تبدیل کرده است. این امر باعث ارتقاء صنعت گردشگری در نقاط ناشناخته و شهرهای کوچکتر شده است. (ارایی و حافظ زاده ۱۳۹۱). با گسترش صنعت گردشگری در ایران، بسیاری از شهرهای کوچک تصمیم گرفته اند از آن به عنوان راهی برای توسعه اقتصاد خود و زنده نگه داشتن جوامع خود استفاده کنند. مک کول و مارتین (۲۰۱۷) استدلال می کنند که هدف از توسعه گردشگری باید ارتقاء کیفیت زندگی ساکنان با توجه به مزایای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تفریحی و دیگر گردشگری باشد. در کنار این، حفظ آگاهی از تاثیرات و پیامدهای توسعه گردشگری بر جوامع متعدد در یک شهرک بسیار مهم است. گردشگری که به طور مناسب برای مکان مورد نظر طراحی شده است، می تواند به تثبیت جوامع در فاز افول اقتصادی یا اجتماعی کمک کند و همچنین زندگی ساکنان را دگرگون کند و پیامدهای مثبت و منفی را در پی داشته باشد (مک کول و مارتین ۲۰۱۷). با این حال آنچه باید به رسمیت شناخته شود این است که تاثیرات مربوط به گردشگری اغلب در شهرک های کوچکتر به ویژه در نتیجه نوسانات ناگهانی جمعیت بیشتر مشهود است. بسیاری از شهرهای کوچک ایران از مشکلات جدی اقتصادی رنج می برند. این جوامع جمعیت خود را از دست داده اند، مبنای مالیاتی آنها کاهش یافته است.

مشاغل تعطیل شده یا از محل خود خارج شده اند، محیط فیزیکی رو به وخامت است روحیه ی جامعه پایین آمده است و پایگاه کشاورزی توسط بازارها و فناوری جهانی به چالش کشیده شده است. (مرادی و معظمی، ۱۳۹۵). استفاده از ظرفیت های گردشگری، صنایع خرد و میراثی برای ایجاد رونق اقتصادی از اولویت های دولت ها است و در کشور ما با دارا بودن پتانسیل های بالا کشور و قدمت تاریخی این کشور تا کنون اقدامات کمی صورت پذیرفته است با تصویب طرح مقامتی و با حمایت دولت و بخش خصوصی سرمایه گذاری بر روی گردشگر و گردشگری یکی از پتانسیل های جذب توریست بناهای قدیمی میباشد. زندگی در شهرهای مدرن امروزی و دور شدن انسان از محیط های طبیعی، انسان را با مشکلات زیادی روبرو کرده است از جمله آلودگی هوا، خستگی شدید روزانه و ... بنابراین برای رفع این خستگی ها و تجدید قوای روحی و جسمی، سفر و تغییر مکان امری کاملاً ضروری به نظر میرسد هر ساله و هر ماه و حتی هر روزه میلیونها نفر فارغ از هر گونه تکلیف، هنگام تعطیلات یا فارغ از کار روزانه به گردش و آغوش طبیعت و بازدید از آثار پیشینیان پناه برده و درصدد رفع خستگی و فرسودگی جسمی و روحی خود هستند. (حسینی و خدیری، ۱۳۹۷). تقاضای فشرده بخش گردشگری و سکونت دوم که در قالب برنامه ها و پروژه های گردشگری و مجتمع های اقامتی گردشگران با به عرصه ظهور نهاده اند، محیطی حساس را برای حرفه ی معماری و ساخت محیط رقم زده است که نیازمند توجه ویژه به خصوصیات بومی و محلی برای حفظ هویت می باشد. (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶). گردشگری بومی یا آنچه از آن به عنوان گردشگری بومی یاد می شود، تطبیق گردشگری با محیط و محیط فرهنگی هر مکان است.

در این رویکرد، یک دیدگاه دو جانبه از گردشگری وجود دارد. از یک سو، گردشگری بومی شامل اقدامات و واکنش های گردشگران است و از سوی دیگر، اندازه، دامنه و محدوده عملکردی گردشگری را نشان می دهد. در زمینه اقدام و واکنش مداوم گردشگری، مفهومی از سازگاری رفتاری وجود دارد که در چارچوب تعامل بین میزبان و گردشگر رخ می دهد. رسانه های تصویری با توجه به اعتمادی که مردم نسبت به سایر منابع اطلاعاتی نسبت به آنها دارند، نقش مهمی در توسعه گردشگری محلی ایفا می کنند. با نمایش تصاویر طبیعی، رسانه ها بر تصمیم گردشگران برای سفر و انتخاب مکان برای سفر تاثیر می گذارند. عرصه وسیعی که این رسانه ها در مورد تعدد و تنوع مناظر یا مناظر بازی می کنند منجر به جمعیت هویت های فردگرا و تغییر علایق و انتخاب ها در تجربه گردشگری معاصر شده است. (جانی، ۱۳۹۹).

رویکرد زمینه ای تاثیر بسزایی در توسعه گردشگری دارد. زمینه گرای به گونه ای است که در آن بافت معماری و داده های طراحی عوامل اصلی و تعیین کننده در فرایند طراحی هستند. که در آن معماری عوامل و عناصر فرهنگی و تاریخی این حوزه را به رسمیت می شناسد. و با تاثیر پذیری از زمینه، اثری خلق می کند. طرحی که اثری را با رویکرد زمینه گرا ایجاد می کند، ابتدا باید به دنبال یافتن خصوصیات یک مکان باشد و آن را تبدیل به قسمتی از فرایند طراحی خود کند. این جنبه صرفاً به جنبه های فیزیکی توجه کرده است، اما به تدریج به بعد انسانی روی آورده و در بخشهای فرهنگی و اجتماعی جامعه مطالعات خود را بیشتر کرده است. طراح و معمار باید پیام پیش زمینه و زمینه طرح و متن را بفهمد و سپس با توجه به شرایط موجود طراحی کند. همانطور که آندو (۲۰۰۱) می گوید، معماری کشف ساختمانی است که سایت آن را می طلبد، از نظر او معماری و زمینه سازندگان معماری در تعامل دو طرفه هستند. (احمدی، ۱۳۸۸: ۳۹).

زمینه گرای در مقیاس ها و سطوح مختلف ارائه می شود. در یک مفهوم کلی، می توان گفت که این شروع زمینه گرای محله است، اما زمینه گرای در دو جهت خرد و کلان گسترش می یابد. زمینه گرای در مقیاس وسیع به منطقه گرای و فضای داخلی ساختمان در مقیاس خرد می رسد. (احمدی، ۱۳۸۸: ۴۰). در واقع زمینه گرای رویکردی نظری به معماری بومی می باشد. (حایری مازندرانی، ۱۳۸۸). محیط زندگی انسان با ارزش ذاتی آن بر رفتار و هویت انسان تاثیر بسزایی دارد (امین زاده و همکاران ۲۰۰۲). اگر ویژگی فیزیکی معماری ایرانی و عملکرد عناصر آن را تبلور بصری طبیعت ایران می دانست، ضرورت توجه به نقش و عملکرد عناصر فیزیکی برای برجسته سازی این هویت بیش از پیش ضروری می شود. اگر نادیده گرفته شوند، هویت ایرانی و تاریخی آنها به تدریج از بین می رود و عناصری

جایگزین آنها می شود که رنگ و بوی بومی دارند و عملکردهای قبلی خود را از دست می دهند. و شهرسازی مدرن در مقایسه با معماری و شهرسازی گذشته ساخته شده است. (سیفیان، ۱۳۸۷) ارزش و ضرورت معماری مبتنی بر بوم، به ویژه در دوران جهانی و تجارت رو به رشد که به قیمت دادن کیفیت سود می برد بیشتر و بیشتر تقاضا شد. معماری جدید نه تنها می تواند دانش استفاده از منطق و حریم خصوصی انسان باشد، بلکه ابزاری برای خرید شهرت در مقیاس جهانی است. در این فرایندها، جایی که طرح های معماری سعی می کنند از هنر به شیوه های خاصی تقلید کنند، زمینه محیط فراموش می شود و فردیت و هویت جوامع معاصر با چالش های جدی روبرو می شود. در این راستا، بدون شک می توان استفاده از ویژگی ها و ویژگی های منحصر به فرد در معماری بومی را یکی از راه حل های شناسایی و تعادل فرهنگی دانست. محدوده مورد مطالعه در شهرستان سرخس و در جوار دریاچه بزنگان می باشد که بزرگترین دریاچه ی طبیعی است که در استان خراسان رضوی قرار دارد.

در این منطقه علاوه بر راه نامناسب و عدم وجود راهنما و تابلوهای راهنما گردشگری از امکانات اولیه ای همچون سرویس بهداشتی و مکانی برای استراحت گردشگران نیز بی بهره است از این رو اهمیت ایجاد یک منطقه ی گردشگری در این مکان ضروری به نظر می رسد. هدف پژوهش حاضر تبیین و ارزیابی شاخص های موثر در زمینه گرایب مرکز توریستی، تفریحی، بوم گردی در شهر سرخس و پاسخ به سوالات پژوهش است. که این سوالات عبارتند از: فرضیه اصلی: به نظر می رسد در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی با رویکرد معماری زمینه گرا در شهر سرخس عوامل زمینه گرایب نقش به سزایی دارد. فرضیه فرعی اول: کدام یک از عوامل موثر در معماری زمینه گرا در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس اولویت بیشتری دارد؟ فرضیه دوم: به نظر می رسد بافت و زمینه تاثیر بسیاری در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس دارد. فرضیه سوم: به نظر می رسد در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس فرهنگ عاملی مهم و تاثیرگذار است.

روش پژوهش

روش انتخابی این تحقیق ترکیبی از روش پیمایشی، توصیفی، تحلیلی است و از نظر هدف در رده تحقیقات کاربردی قرار می گیرد.، اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از طریق مطالعات کتابخانه ای، پرسشنامه و مصاحبه جمع آوری شده است. ابتدا عوامل موثر در زمینه گرایب داخلی لیستی جمع آوری شده است سپس در اختیار چند نفر از خبرگان قرار میگیرد تا به عوامل موثر در زمینه گرایب نمره بدهند. سپس نظریات خبرگان به روش دیماتل مورد بررسی و رتبه بندی قرار میگیرد و ماتریس میانگین، ماتریس نرمال، ماتریس روابط غیر مستقیم، ماتریس روابط کلی و ماتریس نقاط تاثیر گذار به دست می آید. سپس پرسشنامه دیگری در اختیار ۱۴۲ نفر از گردشگران قرار میگیرد تا به سوالات پاسخ دهند جامعه آماری این پژوهش گردشگران و توریستان شهر سرخس است. از جمعیت مردم منطقه بر اساس فرمول کوکران با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ۱۴۲ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. سپس برای تهیه سوالات پرسشنامه، از طیف ۵ عاملی لیکرت استفاده می شود و شاخص های موثر در زمینه گرایب را به عنوان مبنا کار قرار می گیرد و به تهیه پرسشنامه طبق عوامل زمینه گرا پرداخته می شود سپس پرسشنامه تهیه شده در اختیار ۱۴۲ گردشگر قرار میگیرد سپس برای مشخص شدن روایی و پایایی سوالات به محاسبه آلفا کرونباخ پرداخته می شود. سپس اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه از نظر جنسیت، تحصیلات و سن افراد پاسخ دهنده به پرسشنامه پرداخته میشود. و در ادامه برای مشخص شدن پارامتریک و نا پارامتریک بودن پژوهش آزمون کولموگروف - اسمیرنوف گرفته میشود سپس طبق اطلاعات به دست آمد از آزمون نوع روش و نرم افزار تحلیلی مشخص میشود که این نرم افزار، نرم افزار اکسل و روش AHP است. سپس نتیجه گیری نهایی انجام میشود.

محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه در شهر سرخس و در مجاورت دریاچه ی بزنگان می باشد. شهرستان سرخس به مرکزیت شهری به همین نام در پایان راه شمال شرق استان خراسان رضوی واقع گردیده و از شمال و شرق به کشور ترکمنستان، از غرب به مشهد و از جنوب به تربت جام و فریمان محدود می شود. سرخس در فاصله ۱۸۵ کیلومتری مشهد مقدس قرار دارد. (اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی، ۱۳۹۹). بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ شهر سرخس دارای ۳۸۷۲۱ نفر جمعیت می باشد که از این تعداد ۱۹۸۰۱ نفر مرد و ۱۸۹۲۰ نفر زن هستند و تعداد خانوارهای موجود در شهر سرخس ۱۰۲۷۶ می باشد که پرانگندگی جمعیت در سطح حدود ۹۶۰ هکتار می باشد. (همان). سرخس دارای آب و هوایی خشک است که در تابستان ها گرمای آن حدود ۴۰ درجه سانتیگراد و در زمستان ها به علت وزش بادهای خشک و سرد کویری گاهی دمای آن به ۲۰ درجه سانتیگراد زیر صفر می رسد. تعدد تپه و محوطه های تاریخی متعلق به دوران پیش از تاریخ، تاریخی و اسلامی حاکی از غنای فرهنگی منطقه سرخس است. ساریکا یا سرخس تاریخی واقع در مرز ایران و توران به لحاظ موقعیت در راه ابریشم و بر سر راه مرو به نیشابور و هرات قرار داشته و از اهمیت فرهنگی، ملی و بازرگانی اهمیت بسیاری برخوردار بوده است. در حال حاضر سرخس دارای دو قسمت جغرافیایی است سرخس ترکمنستان و دیگری سرخس ایران. با توجه به وجود اقوام مختلف در سرخس، گویش های متنوعی از جمله فارسی، بلوچی، سیستانی تا ترکی، ترکمنی و کردی در این منطقه وجود دارد. مردم سرخس از دو مذهب تشیع و تسنن شکل گرفته اند (اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی، ۱۳۹۹).

در این شهر جاذبه های تاریخی و گردشگری بسیاری از جمله: کاروانسرا یا کاخ رباط شرف، آرامگاه شیخ لقمان سرخسی، بقایای سازه های جنگ جهانی دوم، سیلوی گندم سرخس، مسجد جامع سرخس و ... می باشد و همین طور از لحاظ جاذبه های طبیعی نیز شهر غنی می باشد مانند: روستای بزنگان (روستای نمونه گردشگری)، دریاچه بزنگان، چشمه سر آسیاب، دریاچه سد دوستی، غار بزنگان، غار مزدوران و جنگل های پسته خواجه می باشد. مکان طرح مد نظر در منطقه ویژه گردشگری بزنگان و در همجواری دریاچه ی بزنگان میباشد. در شهرستان سرخس می باشد. بزنگان دریاچه ای است طبیعی با حدود ۵۰ هکتار وسعت و تنها زیستگاه طبیعی ماهی قزل آلا که در یک کیلومتری جاده روستای بزنگان و ۷۰ کیلومتری شهر سرخس واقع گردیده است (اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی، ۱۳۹۹).

دریاچه بزنگان نیز مهمترین دریاچه استان خراسان رضوی است که آب آن از بارندگی های سالانه و چشمه های کوچک تأمین می شود. دریاچه بزنگان که در جاده مشهد-سرخس واقع شده، مرکز پرورش ماهی قزل آلا است و در صورت برنامه ریزی مناسب، ویژگی های لازم برای جذب گردشگر را دارد. دریاچه بزنگان یا "کل بی بی" در فصول مختلف سال، محل تجمع پرندگان مهاجر و محل پرورش ماهی قزل آلا (رنگین کمان) است. این دریاچه حدود ۸۰ هکتار وسعت دارد و عمق آن حداکثر ۱۲ متر، حداقل ۹ متر است و در جنوب رشته کوه هزار مسجد، در فاصله حدود ۱۰۰ کیلومتری جاده مشهد به سرخس واقع شده است. آب این دریاچه

از بارش های سالانه و چشمه های کوچک در ساحل و کف دریاچه تأمین می شود و تاکنون ۳۳ گونه فیتوپلانکتون جلبکی در دریاچه بزنگان شناسایی شده است. (اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی، ۱۳۹۹). اگر به آسمان شب این دریاچه نگاه کنید، کهکشان راه شیری با چشم غیر مسلح قابل مشاهده است. این دریاچه دارای تمام اجزای مورد نیاز برای تبدیل شدن به یک مقصد گردشگری است. ساخت اقامتگاه های مناسب در کنار جاذبه های طبیعی ضمن این که می تواند نیاز ساکنین منطقه را به تفرجگاه دور از هیاهو، آلودگی و دیگر مشکلات شهری فراهم آورد، این امکان را به وجود می آورد که گردشگران از اقصی نقاط کشور در فضایی مناسب و مطبوع با جاذبه های محیطی و طبیعی گوناگون آشنا شوند. از طرف دیگر گردشگری به عنوان یک بخش پایه، تأثیر بسزایی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق و کشورهای جهان دارد. بر پایه آمار سازمان گردشگری جهانی در سال ۲۰۰۸ بیشترین سهم درآمد ارزی کشورهای جهان را دارای منابع طبیعی و تاریخی بوده و از شرایط اقلیمی مناسبی برخوردارند، از صنعت گردشگری تأمین می گردد.

پیشینه پژوهش:

* پرنگ کاوه بوکانی- کوروش قاسمی در سال ۱۳۹۴ در مقاله ای با عنوان معماری بومی- ارزش ها و کاربردهای آن پرداخته است هدف انجام پژوهش شناخت محیط و معماری تنها انگاره های انسانی در دنیای پیرامونش امکان پذیر است معماری امروز فرادی ما بی رابطه با معماری گذشته نیست. و به این نتیجه رسیده است که معماری بومی همساز با اقلیم و سازگار با فرهنگ هر بومی شکل می گیرد معماری بومی ایران دارای ارزش است.

* محمد باقری در سال ۱۳۸۹ در مقاله ای با عنوان بررسی عملکرد شهرهای کوچک در توسعه منطقه پرداخته است هدف انجام پژوهش شناخت واقعی عملکرد و نقش شهرهای کوچک در توسعه منطقه با استفاده از روش های تطبیقی و تحلیلی است و به این نتیجه رسیده است که شاخص های توسعه شهری توسعه یافته است و تراوش توسعه به کل منطقه ایجاد شده روابط جدید و پایداری بین سکونتگاه های منطقه به وجود آورده است.

* عبدالرضا فرجی راد- بهنام افتخاریان در سال ۱۴۰۰ در مقاله ای با عنوان بررسی نقش معماری در صنعت گردشگری پرداخته است هدف انجام پژوهش بررسی جنبه های مختلف ارتباط معماری و گردشگری ایران و تحلیل رابطه آن-جاذبه های معماری ایران در صدر جاذبه های گردشگری قرار دارند و به این نتیجه رسیده است که شاخص های توسعه شهری توسعه یافته و تراوش توسعه به کل منطقه ایجاد شده روابط جدید و پایدار بین سکونتگاه های منطقه به وجود آورده است.

* محسن فیضی- لیلیا علیپور- اصغر محمد مرادی در سال ۱۳۹۶ در مقاله ای با عنوان افزایش معماری به روش قیاس با طبیعت پرداخته است هدف انجام پژوهش ارزیابی برای تحلیل شناخت چهارچوب صحیح طراحی مبتنی بر قیاس با طبیعت است و به این نتیجه رسیده است که شناخت ویژگی های ساختاری و مفهومی پدیده های طبیعی و به کارگیری آنها در طراحی در آموزش طراحی معماری بسیار موثر است.

* مجید دکامین، سجاد فتاحی، مرضیه امجدی، معصومه تقی زادگان، فاطمه خوشدلی، مسعود درودی در سال ۱۳۹۵ در مقاله ای با عنوان مسئله شناسی راهبردی توسعه در استان خراسان رضوی پرداخته است هدف انجام پژوهش تحلیل در شناسایی مداخلات سیاسی و غیر بودجه ای و غیر پروژه ای در توسعه استانها مفید و سودمند خواهد بود محورها و حوزه های سیاسی در این پژوهش پوشش داده شده. و به این نتیجه رسیده است که بهره گیری از پتانسیل های نادیده گرفته شده استان در حوزه های تاریخی گردشگری برای کاهش فشار اکولوژیک وارد بر منابع استان و افزایش پایداری با توانمندسازی و کارآمد بدنه مدیریتی موثر است.

* دکتر رضا نقد بیسی- دکتر شهیندخت برق جلوه- دکتر غلامرضا اسلامی- دکتر حامل کامل نیا در سال ۱۳۹۳ در مقاله ای با عنوان الگوی آموزشی معماری بر اساس نظریه قابلیت های محیطی گیبسون پرداخته است هدف انجام پژوهش یافتن مدلی بین رشته ای برای آموزش معماری مبتنی بر رویکرد های علوم رفتاری استفاده از دو حوزه راهبردی کلی توصیفی و تحلیلی است و به این نتیجه رسیده است که روشمند سازی و بهینه سازی آموزش معماری بر پایه نظریه های علمی توسط سایر پژوهشگران در زمینه پیوند بین علوم رفتاری و طراحی محیط است.

* دکتر میرسعید موسوی- دکتر حمید ماجدی- دکتر فرح حبیب در سال ۱۳۸۹ در مقاله ای با عنوان بازشناسی ویژگی های کالبدی- فضایی بافت قدیم شهر در ایران پرداخته است هدف انجام پژوهش بررسی تأثیر تحولات معاصر در دگرگونی آنها به روش تحلیل توصیفی است و به این نتیجه رسیده است که شناخت جنبه های مثبت و قابلیت های بافت قدیم و انطباق کالبد قدیم زندگی جدید مستلزم شناخت جامع و دقیق از قابلیت ها و نقاط قوت و ضعف بافت قدیم همراه با فرصت ها و تهدیدها با جدول سوات است.

* یحیی زارع مهرجردی- فهیمه فارغ در سال ۱۳۹۳ در مقاله ای با عنوان بررسی عوامل موثر در نقش آفرینی ترسیم درمانی و پویایی شناسی آن با استفاده از رویکرد پویایی سیستمی پرداخته است هدف انجام پژوهش عوامل موثر بر ارتقای صنعت توریسم درمانی شناسایی شده و تأثیر علت و معلولی آنها بر یکدیگر بررسی می شود سپس پویایی شناسی سیستمی مسئله را با استفاده از رویکرد دینامیک سیستم ای مورد بررسی قرار می دهد و سیاست های مربوطه را شناسایی می کند نتایج شبیه سازی مدل نشان می دهد تأثیر این عوامل بر پیشرفت توریسم درمانی با تأخیر ۶ ساله جواب می باشد که این تأخیر نیز به سبب معرفی ایران به گردشگران خارجی می باشد. همچنین با بررسی سناریوهای مختلف نشان داده شد که چنانچه هر یک از این عوامل نادیده گرفته شود بهبود صنعت گردشگری را به تأخیر می اندازد. * ابراهیم باقری- مرتضی ملکی مین باش زرگاه- داوود فیض عظیم زارعی- در سال ۱۳۹۸ در مقاله ای با عنوان طراحی مدل مدیریت گردشگری قومی در ایران پرداخته است هدف انجام پژوهش بر اساس مدل پارادایمی کوربین و استراوس مقوله مدیریت گردشگری قومی به عنوان هسته و ارتباط سایر مقاله ها بر آن اساس تنظیم شده است و به این نتیجه رسیده است که بررسی رضایت گردشگران نسبت به ارائه خدمات بهتر اقدام و موجب جذب گردشگران آتی بیشتر را فراهم سازد و روش های کمی و کیفی استفاده شود.

* محمد ادبی ممقانی- فضیله خانی- حمدالله سجاسی قیداری- سعیده فرخی سیس در سال ۱۳۹۳ در مقاله ای با عنوان ارزیابی اثرات توسعه گردشگری فرهنگی و اجتماعی- فرهنگی مقاصد روستایی پرداخته است هدف انجام پژوهش شناخت اثرات و پیامدهای فرهنگی اجتماعی گردشگری روستایی بر جامعه روستایی است و نتایج نشان میدهد که استفاده از آموزش به گردشگران و جامعه محلی در رابطه با اهمیت میراث تاریخی فرهنگی زمینه های حفظ ارزش های فرهنگی بومی.

* محمد حسین پور کاظمی- جواد رضایی در سال ۱۳۸۵ در مقاله ای با عنوان بررسی کارایی صنعت گردشگری با استفاده از روش های ناپارامتری ایران و کشورهای منطقه پرداخته است. هدف انجام پژوهش ارائه نتایج با دو ماهیت ورودی و خروجی را دارد ارائه راهکار برای افزایش کارایی صنعت توریسم و گردشگری کشورها را داراست نتایج نشان میدهد که کارایی صنعت توریسم و گردشگری کشور ایران در مقایسه با سایر کشورهای منطقه از طریق روش تحلیل پوششی داده ها ترکیب بهینه ورودی ها با توجه به یک سطح مشخص خروجی ها و برعکس برای افزایش کارایی و هر کشور.

* محمدرضا نقصان محمدی - فاطمه دهقان در سال ۱۳۹۳ در مقاله ای با عنوان بوم محوری در طراحی فضاهای شهری فراغتی در ایران - بررسی تطبیقی ابعاد و مولفه های سرزندگی در خیابان های قیام و دهم فروردین شهر یزد پرداخته است هدف انجام پژوهش تحلیل شاخصه های موثر بر سرزندگی فضاهای فراغتی و مقایسه شاخص ها است نتایج نشان میدهد که فضاهای شهری فراغتی باید دارای کیفیت و مطلوبیت باشد و از کالبد عملکرد و معنای سازگار با ویژگی های بومی و اثر طبیعی شهر و انسانی شهروندان در زمینه تامین آسایش و آرامش امنیت زیبایی نفوذپذیری تنوع کارایی و صمیمیت برخوردار باشد.

* زهرا جعفرزاده - احمد میرزا کوچک خوشنویس در سال ۱۳۹۴ در مقاله ای با عنوان تبیین اصول معماری پایدار بر مبنای طراحی اقلیمی و بومی پرداخته است هدف از انجام پژوهش استفاده از انرژی و بالا بردن کیفیت آسایشی در محیط های مسکونی و سالم سازی محیط زیست از طریق فرم های صحیح در طراحی ساختمان می باشد نتایج به دست آمده نشان میدهد که سازه های محلی و بومی اغلب پاسخگوی اقلیمی مکان و فرهنگ هستند.

* بلند رضا اکرمی سجاد رامیار در سال ۱۳۹۵ به مقاله با عنوان رویکرد نو به معماری بومی در رابطه ساختاری آن با معماری پایدار پرداخته است هدف انجام پژوهش بررسی پنج گونه رویکرد مشارکت مردم ساخت گرای طبیعی مطلق گرای طبیعی کلنگری به معماری بومی بررسی می شود. نتایج به دست آمده نشان میدهد که معماری بومی به عنوان یک پدیده کاملاً طبیعی و برآمده از شرایط و قابلیت های محیطی ویژگی های طبیعی مبتنی بر مشارکت انسان یک محصول بی واسطه طبیعت و سازگار با همه جوانب محیط زیست است.

در این بخش به مطالعه مقالاتی که پژوهش آنها درباره گردشگری، توریست و زمینه گرای بود پرداخته شد در مطالعه پژوهش های انجام شده مشخص شد که تمام عوامل موثر در زمینه گرای معماری مورد بررسی قرار نگرفته همچنین طراحی اصولی برای ایجاد یک مرکز توریستی و تفریحی که تمام عوامل موثر در زمینه گرای در طراحی آن به کار گرفته شده باشد وجود ندارد بنابراین تفاوت پژوهش حاضر با دیگر پژوهش ها این است که در پژوهش حاضر تمام عوامل زمینه گرای و بوم گردی به صورت موشکافانه مورد تحلیل و بررسی قرار میگیرد و جنبه نو آوری پژوهش این است که اهمیت شاخص های موثر در زمینه گرای در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی را بر رویکرد معماری زمینه گرا در شهر سرخس را مشخص و اولویت بندی میشود بدین گونه که تعامل بین انسان و محیط اطرافش به صورت بارز قابل رویت باشد. علت انتخاب شهر سرخس به عنوان محدوده مورد مطالعه این است که شهر سرخس دارای جاذبه های گردشگری زیادی است اما اقامتگاه های مناسب و جاذب توریست در آن به وفور یافت میشود بنابراین طراحی اصولی و جذاب میتواند به جذب گردشگران و توریستان و افزایش چرخه اقتصادی شهر سرخس کمک شایانی کند.

مبانی نظری

توریست (گردشگر) بر اساس فرهنگ وبستر، واژه Tourist از کلمه Tour گرفته شده است، به معنی سفری که به نقطه شروع باز می گردد.، به افرادی که به طور موقت "حداقل یک شب" از منطقه زندگی خود سفر می کنند در جستجوی تجربیات تفریحی ناشی از تعامل با ویژگی های محل انتخاب شده (Lepper and Hing, 1998). به گفته بوهالیس (۲۰۰۰)، مقصد ترکیبی از محصولات گردشگری است و تجربه ای منسجم را به مشتریان ارائه می دهد. در گذشته، مقصدها به عنوان مناطق جغرافیایی مانند کشور، جزیره یا شهر تعریف می شدند. امروزه مقصد یک مفهوم ادراکی تلقی می شود که توسط مشتریان می تواند به صورت ذهنی تفسیر شود. مقصدها ترکیبی از خدمات و محصولات گردشگری هستند که تحت نام برند مقصد معرفی می شوند. کوپر و همکاران (۱۹۹۸) مقصدها را خدمات و امکانات متمرکز برای پاسخگویی به نیازهای گردشگران تعریف می کند، درک انواع مقاصد و ویژگی های آنها برای بازاریابی اهمیت زیادی دارد. هر مقصد فقط می تواند با نوع خاصی از تقاضا مطابقت داشته باشد و بنابراین بازاریابان گردشگری باید انگیزه های سفر را بفهمند تا پیشنهادات و مقصدهای مناسب متناسب با بازارهای هدف ایجاد کنند. توسعه نوع شناسی مقصد دشوار است، با این حال، اکثر مقاصد بر اساس جذابیت به چند دسته تقسیم می شوند: مقاصد شهری، مقاصد ساحلی، مقاصد روستایی، مقاصد کوهستانی، مقاصد جهان سوم، مقاصد واقعی و مقاصد بیش از حد هیجان انگیز (Bohalis, 2000).

اگرچه گردشگری یک بخش اقتصادی است، اما یک فعالیت اقتصادی چند بخشی است، به همین دلیل مسئله طبقه بندی هماهنگی را اقتصاددانان و مقامات دولتی پیچیده میدانند. تعیین دامنه گردشگری به طور کلی سخت است. بنابراین فعالیتی است که تعریف و تدبیر آن بسیار دشوار است. گردشگری را میبایست به عنوان تعاملی بین عرضه و تقاضا تلقی نمود. این تعامل است که اثرات اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و سایر موارد را مشخص می کند. مجموعه ای از فعالیت های افرادی است که به مکانهای خارج از محل زندگی خود سفر می کنند برای تفریح و استراحت و یا کارو بیش از یک سال متوالی در آن مکان ها نمی مانند. این تعریف به "تقاضای" گردشگری توجه دارد. تعاریف گردشگری معمولاً هر دو جنبه "عرضه" و "تقاضا" گردشگری را در نظر می گیرند. گردشگری بر رفتار گردشگران و آنچه که آنها نیاز دارند و به دنبال آن هستند تمرکز دارد. به گفته داسویل، ده ویژگی وجود دارد که گردشگری را از سایر فعالیت های اقتصادی متمایز می کند. آئی بودن (Spontaneity)، در خاطره ماندن (Remembranc)، میراث جهانگردی، هماهنگ شدن - تعامل متقابل اجزاء محصول، زودگذر بودن (Perishability)، ظرفیت پذیرش (Carrying capacity)، قابلیت تغییر (Changeability)، رقابت برای کسب فضای بیشتر (Competition for space)، ثابت بودن هزینه های عملیات (Fixity of operating costs) فصلی بودن تقاضا (Seasonality of demand)، به گفته استیونز (۱۹۹۲) رقابت مضاعف برای گردشگران در بین مقاصد بین المللی باعث افزایش کیفیت محصول و ارزش برند به عنوان یکی از عوامل مهم در جذابیت مقصد می شود. (۱۹۸۹) مقصد به عنوان ترکیبی از محصولات و خدمات موجود در یک مکان تعریف می شود که گردشگران را از نقاط دیگر جذب می کند.

بری و پاراسارامون (۱۹۹۱) کیفیت را به عنوان یک ویژگی متمایز کننده مثبت در نظر می گیرند و با توجه به عملکرد اصلی محصول، خدمات اساس بازاریابی هستند. از نظر چانگ و وایلد (۱۹۹۴)، ارزش به ترکیبی از کیفیت ادراکی محصول (مقصد) و قیمتی که گردشگر برای ارزش دریافتی پرداخت می کند، اشاره دارد. به گفته بیتنز (۱۹۹۰)، تحقیقات مصرف کنندگان نشان می دهد که خدمات و محیط فیزیکی (زمینه) نقش مهمی در تجربه مصرف کننده ایفا می کند. کاتلر و همکاران (۱۹۹۶) مدلی از محیط محصول را پیشنهاد کرد که شامل شش عامل محیطی است. این یک محیط کلان است و شامل: نیروهای جمعیتی، اقتصادی، طبیعی، تکنولوژیکی، سیاسی و فرهنگی است (مورفی و همکاران، ۲۰۰۰). بازاریابان گردشگری به دلیل رشد بی سابقه صنعت گردشگری در ۴ سال گذشته با محیط پیچیده ای روبرو هستند. به گفته پیک (۲۰۰۵)، انتخاب مقصد موجود برای گردشگری افزایش یافته است. امروزه بازاریابان گردشگری باید بر تصمیمات مشتریان در بازارهای پیچیده جهانی تأثیر بگذارند. به گفته شیهان و همکاران. (۲۰۰۷)، گردشگری گروه متنوعی از ذینفعان فعال با علایق مختلف در بازار گردشگری است (موزانک و کلانتون، ۱۹۹۹). (۲۰۱۲) چهار گروه اصلی به عنوان ذینفعان وجود دارد: دولت، کارآفرینان، گردشگران و مردم بومی (اقلیت ها) (استوویکا، ۲۰۱۵).

گردشگری از دیدگاه لغوی کلمه "گردشگری" از لغت "گردشگری" به معنی سفر گرفته شده است که ریشه در کلمه لاتین period یا رفت و برگشت بین مبدا و مقصد و چرخش دارد که از یونانی به اسپانیایی، فرانسوی و در نهایت به انگلیسی گسترش یافته است. در فرهنگ وبستر، گردشگری به سفری گفته می‌شود که به مقصد می‌رسد و سپس به محل زندگی باز می‌گردد. در فرهنگ لغت، Langmongardeshgari به معنی سفر و تفریح برای سرگرمی است و در فرهنگ Larus، گردشگری به معنای سفر برای تفریح (لذت یا رضایت) است. گردشگری از دیدگاه سازمان جهانی گردشگری این تعریف مبتنی بر تمایز در رویکرد محل بازدید یا مقاصد گردشگری است که برای این دسته شامل مناطق داخلی و خارجی می‌شود. بر اساس این تعریف، گردشگری فعالیت افرادی است که به دلیل تفریح، کار و دلایل دیگر به خارج از محل زندگی معمول خود سفر می‌کنند و حداکثر یک سال متوالی در آنجا اقامت دارند و به دو دسته داخلی، داخلی، خارجی یا بین‌المللی تقسیم می‌شوند. گردشگری در زیر می‌توان هر یک از آنها را جداگانه بیان کرد.

گردشگری داخلی یا بومی: در این مورد، افرادی که در یک کشور زندگی می‌کنند حداکثر به مدت دوازده ماه به مکانی در کشور خود سفر کنند که خارج از محیط زندگی معمولی خود است و هدف اصلی آنها از این سفر انجام کاری نیست که در نهایت انجام شود. کارمندی از بوم یا مکان مورد بازدید خود دریافت می‌کنند. گردشگری خارجی یا بین‌المللی: افراد حداکثر به مدت دوازده ماه به کشوری غیر از محل سکونت معمول خود سفر می‌کنند و هدف اصلی آنها از این سفر انجام کاری نیست که در نهایت دستمزدی از محل بازدید آنها دریافت کند (سازمان جهانی گردشگری، ۲۰۰۷).

گردشگری از دیدگاه کمیسیون ملی گردشگری ایالات متحده کمیسیون ملی گردشگری ایالات متحده در تعریف گردشگری داخلی مسافت ۵۰ مایل را تعریف کرده است که شامل همه سفرها جدا از سفرهای کاری می‌شود. تعریف فاصله‌ها، صرف نظر از کوتاهی‌ها تنها به این دلیل مورد قبول است که مقداری اقتصادی و آماری را برای پدیده گردشگری آماده می‌کند. در حالی که تعاریف فاصله به تنهایی نمی‌تواند گردشگری را به خوبی توصیف کند. این تعاریف تنها بر جنبه‌های عرضه و تقاضا تأکید می‌کند و آثار گردشگری را نادیده می‌گیرد (فنتل، ۲۰۰۶).

بوم گردی:

معنای بوم: جا، زمین، سرزمین، شهر، ناحیه، ماوی، زمینه و متن، زمینه آماده برای نقاشی. معنای بومی: منسوب به بوم اهل محل اهل ناحیه (معین، ۱۳۶۰). بوم واژه‌ای به معنای شهر، ناحیه و یا سرزمین است. شناخت فرد از جغرافیای زادگاهش و همچنین آشنایی وی با مسائل فرهنگی و اجتماعی محیطی که در آن زندگی می‌کند، معمولاً از نقاط قوت وی به حساب می‌آید، حال چنانچه این شاخص را در کنار علاقه‌ی فرد به زادبوم خویش و ملاک‌هایی چون صداقت، سلامت، تخصص و تجربه‌ی موفق قرار بدهیم، به عنصری مطلوب جهت قرار گرفتن در سطوح مختلف خدمات‌رسانی اجتماعی دسترسی پیدا کرده‌ایم (دهخدا، ۱۳۷۳). بوم‌شناسی در فارسی ترجمه کلمه‌ای از نام اروپایی آن، اکولوژی است. لغت اکولوژی از دو کلمه یونانی OCUS به معنی محیط، خانه، بستر یا زیستگاه و کلمه logos به معنی دانستن، علم یا دانش تشکیل شده است. بنابراین، از نظر منشأ لغوی و معنای لغوی واژه‌های تشکیل دهنده، اکولوژی به معنی مطالعه زیستگاه موجودات زنده است، اما این اصطلاح به تأثیرات محیط بر موجودات زنده، اثرات موجودات زنده بر محیط و روابط متقابل موجودات زنده اصطلاح اکولوژی اولین بار توسط زیست‌شناس آلمانی ارنست هکل در سال ۱۸۶۹ مطرح شد و مورد استفاده قرار گرفت (اردکانی، ۲۰۰۹).

جستارگشایی بوم‌گرایی بدون شک یکی از ارزشمندترین روش‌های معنی‌شناسی واژگان در وسیع حوزه عمومی و اختصاصی را می‌توان جمع‌آوری موارد استفاده واژگان در بستر پیوسته متون تاریخی و متداول به شمار آورد. در این روش سعی شده تا با بازشناسی موارد استفاده واژگان و تشخیص معانی یامفاهیم در زمینه به قلب و جوهر معنایی لغات دست یافت. به همین ترتیب، جستجو نحوه و میزان استفاده واژه اکولوژی که استفاده محدود آن در نیمه دوم قرن نوزدهم به ثبت رسیده است، تا اندازه زیادی می‌تواند زمینه‌های شکل‌گیری و فرایند تکامل آن را ایراد نماید (Online Etymology Dictionary, 2014). چرایی و چگونگی میزان محدود استفاده ادبی و معنایی کلمه اکولوژی، نسبت داده شده به دوره تاریخی مدرن انسانی با مطالعه رویه‌های فکری متعلق به آن زمان، به هیچ وجه دور از انتظار نخواهد بود. گواه برای مدعا، ایده زیست‌آرمانی و بی‌بدیل بشر با قدمتی بیش از هزاران قرن در ذهن و نزدیک به سه قرن در عمل (از رنسانس تا نیمه نخست قرن بیستم) است. جریان‌هایی فکری و عملی که به ترتیب مفهوم‌سازی از انسان توانمند پیش از مدرن را در تسخیر بی‌چون چرا بر منابع محدود طبیعی می‌نماید و در ادامه با پیشرفت ابزار و تکنیک تمایل شدید انسان مدرن به چیرگی کامل بر زمین یا طبیعت تأکید می‌نمایند.

رسالتی که فرانسویس بیکن فیلسوف انگلیسی قرن ۱۷ میلادی، با پایه‌ریزی انقلاب علمی برای بشریت در زمینه‌های مختلف ذهن و عمل تعریف نمود. سرتاسر تحولات فکری، سیاسی و هنری در قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی را بی‌تردید می‌توان برخاسته از جهان‌بینی «علم بر انسان و جهان تسلط دارد» به شمار آورد. در طی دوره اخیر به تدریج موضوعات مرتبط با انسان و محیط پیرامون در حلقه‌های محدود آکادمیک مورد بحث واقع گردید. چالش‌های پیشروی رویکردهای اصالت‌گرای تجربی، پرگماتیسم زمینه صورت‌بندی سؤالات بنیادین درگسترش محیط را فراهم نموده و در عین حال تردیدهایی اساسی را در مقابل این رویه فکری و عملی و آینده نامطمئن آن‌ها قرار دارد. سال‌های انتهایی قرن نوزدهم را می‌توان پایان فراموشی وسیع در موضوعات وابسته به طبیعت و منابع طبیعی و سرآغاز فرایند آگاهی و بیداری بوم و طبیعت‌گرا به شمار آورد. در حال حاضر مجموعه اندیشه‌هایی که به دنبال ایجاد دگرگونی بنیادین در سلايق انسان و طبیعت بوده و همچنین تکامل نوعی از سامان سیاسی اجتماعی سازگار با انسان و طبیعت را در نظر دارد، برای تمامی علوم و زمینه‌های تخصصی مهم و حیاتی تلقی می‌گردد. بر این مبناست که مفاهیم مرتبط به اکولوژی و بوم‌حضور در عرصه‌های تخصصی را به صورت روزافزون تجربه کرده و در زمینه‌های کلی کمتر مورد بررسی می‌گیرند.

زمینه‌گرایی (context):

در لغت به معنای مجموعه عواملی است که به ما کمک میکند اتفاقات محیط اطراف درک کنیم. زمینه همان بستر و محیطی است که معماری در آن شکل می‌گیرد و محتوا و شکل را شامل می‌شود. هر پدیده در تعامل با یکدیگر هستند و روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. به طور کلی زمینه‌گرایی سازگاری با زمینه‌های کالبدی تاریخی و اجتماعی فرهنگی است فرهنگ لغت آکسفورد، زمینه‌گرایی را یک نظریه که بر اهمیت نقش زمینه‌ی تحقیق در مورد یک سوال خاص تأکید معنای هر شی ریشه در روابط آن با اشیای دیگر دارد (Oxford, 2013). زمینه‌گرایی به عنوان رویکردی کل‌نگر در طراحی با توجه به ساختار ذهنی و عینی در ابعاد کالبدی، طبیعی، تاریخی، اجتماعی فرهنگی - و با ایجاد ارتباط بین مخاطب با زمینه عمل می‌کند. در طراحی یک مکان، توجه به گذشته و زمینه‌ی آن لازم است، زیرا اگر این گونه نباشد نتیجه کار بدون کیفیت و ناپایدار و بدون ریشه است. تفکر زمینه‌گرایی، زمینه را رویدادی تاریخی می‌داند که عناصر شهری در درون آن ساخته و شناخته می‌شوند. این تفکر، شاید ریشه‌های متفاوت با بوم‌گرایی و سنت‌گرایی داشته باشد، اما بیشتر محصول مشابه، هماهنگ و یکسانی دارد. به طور کلی زمان

دقیق آغاز این جنبش‌ها قابل تعیین نیست، زیرا با آغاز دوران تجدد و در پی بریدن از سنت‌ها و بی‌توجهی به ویژگی‌های محلی و بومی و بی‌تفاوتی نسبت به سلاقی و علائق مردم، این نهضت‌ها به مرور سر بر آورده و مورد توجه قرار گرفته‌اند. کانتکست از واژه‌ی لاتین contextus ریشه گرفته که اشاره به ارتباط میان کلمات و انسجام میان آنها دارد. فعل آن contexere است که به معنای درهم بافتن و در هم تافتن است. بنابراین، context در اصل به هم تافتن و مرتبط ساختن کلمات و جمالت به منظور ساختن یک سخن یا گفته است. از این رو، context یعنی ارتباط، اتصال، هم‌نشینی و هم‌بافی میان اجزاست. زمینه‌گرایی به ایجاد محیطی بهتر و درک بیشتر نسبت به زمینه برای معماران و طراحان امری مهم است. پیام معماری زمینه‌گرا ضرورت توجه به محیط کالبدی پیرامون اثر معماری است. و بر زمین مداری و پیوند محیط با فضا تأکید دارد و با درک پیام بستر خود شکل می‌گیرد و در واقع پیامی را که بستر معماری به او انتقال داده به عینیت رسانده و طراحی می‌کند. در نتیجه ساختمان جز کوچک از طبیعت پیرامون خواهد بود. در این نوع معماری هر بنایی بر اساس زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و کالبدی اقلیمی و شرایط خاص آن سایت و ساختمان طراحی و اجرا می‌گردد. شاخص‌های موثر در زمینه‌گرایی عبارتند از: توجه به وحدت، توجه به دسترسی، توجه به خلاقیت و نوآوری، توجه به روح زمانه، توجه به فرهنگ، توجه به اقلیم، توجه به بافت و زمینه، توجه به نیازهای انسان، انطباق فرم و عملکرد، انطباق با مصالح و فناوری بومی، انعطاف‌پذیری

یافته‌های پژوهش:

ابتدا عوامل موثر در زمینه‌گرایی را داخل لیستی جمع‌آوری کردیم سپس در اختیار چند نفر از خبرگان قرار دادیم تا به عوامل موثر در زمینه‌گرایی نمره بدهند. سپس نظریات خبرگان را به روش دیماتل مورد بررسی و رتبه‌بندی قرار دادیم و ماتریس میانگین، ماتریس نرمال، ماتریس روابط غیر مستقیم، ماتریس روابط کلی و ماتریس نقاط تأثیر گذار رسیدیم که جداول ۱ تا ۴ این ماتریس‌ها را نشان می‌دهد. همچنین نمودارهای ۱ و ۲ نقاط تأثیر گذار را به صورت نمودار نمایش می‌دهد.

جدول ۱: ماتریس میانگین (منبع: نگارنده).

مجموع	انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	انطباق با مصالح و فناوری بومی	انطباق با نیازهای انسان	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)	انتخاب با اقلیم	انطباق با فرهنگ	بیان روح زمانه	خلاقیت و نوآوری	تداوم	وحدت
۱۸/۷۵	۱	۲	۱	۲	۲	۴	۱.۷۵	۱	۲	۰
۲۱/۲۰	۱	۳	۲	۳	۱	۳.۷	۳.۵	۱.۵	۰	۱.۵
۲۴.۴	۳.۵	۲.۷	۴	۲	۱.۵	۱	۴	۰	۱	۱.۲
۲۴/۲۰	۲	۳	۲	۲.۵	۳	۴	۰	۲	۲	۱
۲۸	۲	۳	۲	۳	۱	۰	۴	۲.۵	۳.۵	۳.۵
۲۱.۲	۱	۳	۳.۷	۲.۵	۰	۱.۵	۱	۲	۱.۵	۱.۵
۲۶.۷	۱	۲.۷	۳	۰	۲.۵	۳.۵	۲.۵	۲.۵	۳.۵	۲.۵
۲۶/۷۰	۱	۲	۰	۳	۴	۳	۴	۴	۱.۵	۱.۲
۲۹.۷	۱.۵	۲	۳.۵	۳.۵	۳.۷	۴	۳	۲	۳	۳.۵
۲۴/۵	۲	۰	۱.۵	۳	۲.۵	۴	۳	۲	۳	۳
۱۸/۵	۰	۲	۲	۱.۵	۲	۲.۵	۱	۲	۱.۵	۱.۵
۱۶	۱۶	۲۵/۴۰	۲۴/۷۰	۲۶	۲۳/۲۰	۳۱.۲	۲۷.۷۵	۲۱/۵	۲۲/۵	۲۰/۴۰

جدول ۲، ماتریس نرمال (D) (منبع، نگارنده).

نوعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	انطباق با مصالح و فناوری بومی	انطباق فرم و عملکرد	انطباق با نیازهای انسان	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)	انتقال با اقلیم	انطباق با فرهنگ	بیان روح زمانه	خلاقیت و نو آوری	تداوم	وحدت
0.03	0.06	0.06	0.03	0.06	0.06	0.12	0.05	0.03	0.06	0
0.03	0.09	0.03	0.06	0.09	0.03	0.11	0.11	0.04	0	0.04
0.11	0.08	0.11	0.12	0.06	0.04	0.03	0.12	0	0.03	0.03
0.06	0.09	0.09	0.06	0.08	0.09	0.12	0	0.06	0.06	0.03
0.06	0.09	0.11	0.06	0.09	0.03	0	0.12	0.08	0.11	0.11
0.03	0.09	0.11	0.11	0.08	0	0.04	0.03	0.06	0.04	0.04
0.03	0.08	0.09	0.09	0	0.08	0.11	0.08	0.08	0.11	0.08
0.03	0.06	0.09	0	0.09	0.12	0.09	0.12	0.12	0.04	0.03
0.04	0.06	0	0.11	0.11	0.11	0.12	0.09	0.06	0.09	0.11
0.06	0	0.08	0.04	0.09	0.08	0.12	0.09	0.06	0.09	0.09
0	0.06	0.06	0.06	0.04	0.06	0.03	0.03	0.06	0.04	0.04

جدول ۳ ماتریس روابط غیر مستقیم (ID) $ID = D^2(1-D)^{-1}$ (منبع، نگارنده).

نوعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	انطباق با مصالح و فناوری بومی	انطباق فرم و عملکرد	انطباق با نیازهای انسان	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)	انتقال با اقلیم	انطباق با فرهنگ	بیان روح زمانه	خلاقیت و نو آوری	تداوم	وحدت
0.10	0.16	0.17	0.15	0.16	0.14	0.18	0.18	0.14	0.15	0.13
0.12	0.17	0.20	0.17	0.18	0.16	0.21	0.19	0.15	0.17	0.15
0.12	0.19	0.21	0.19	0.21	0.19	0.25	0.21	0.18	0.18	0.16
0.13	0.20	0.22	0.20	0.21	0.18	0.24	0.23	0.18	0.19	0.17
0.06	0.09	0.15	0.23	0.24	0.22	0.29	0.25	0.19	0.21	0.18
0.11	0.17	0.19	0.17	0.19	0.17	0.22	0.20	0.16	0.16	0.15
0.15	0.22	0.24	0.21	0.24	0.20	0.27	0.25	0.19	0.20	0.18
0.14	0.22	0.24	0.22	0.24	0.19	0.26	0.24	0.18	0.20	0.18
0.15	0.24	0.27	0.23	0.25	0.22	0.29	0.27	0.21	0.22	0.19
0.14	0.22	0.23	0.21	0.22	0.19	0.26	0.24	0.18	0.20	0.18
0.097	0.15	0.16	0.14	0.16	0.13	0.17	0.17	0.13	0.13	0.12

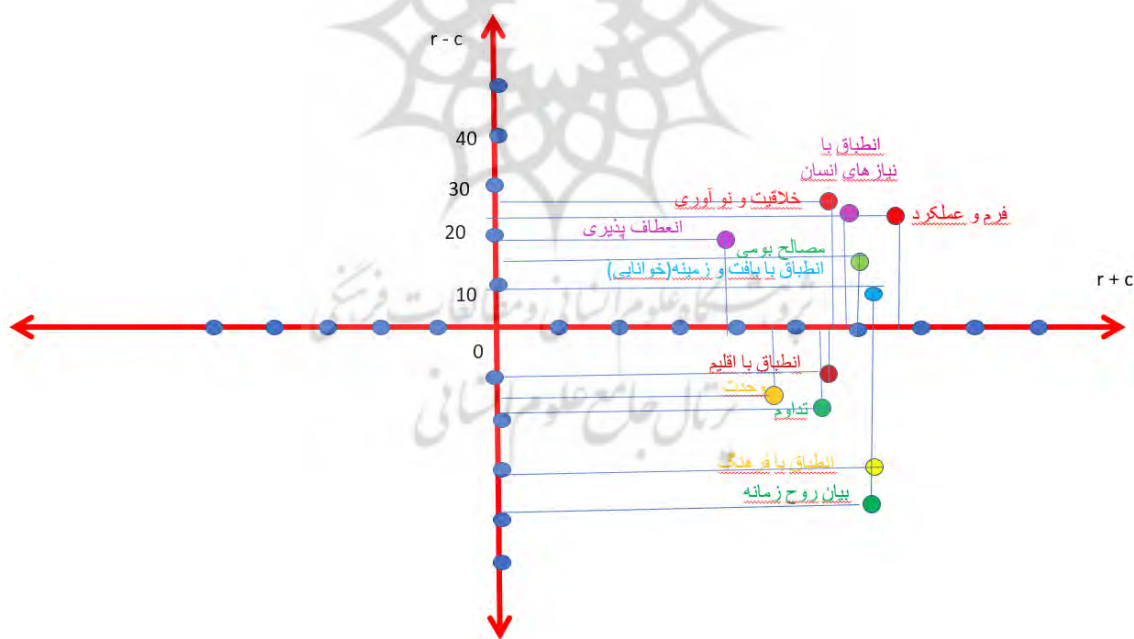
جدول ۴ ماتریس روابط کلی (T) $T=A+B$ (منبع، نگارنده).

نوعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	انطباق با مصالح و فناوری بومی	انطباق فرم و عملکرد	انطباق با نیازهای انسان	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)	انتقال با اقلیم	انطباق با فرهنگ	بیان روح زمانه	خلاقیت و نو آوری	تداوم	وحدت
0.13	0.22	0.23	0.18	0.22	0.20	0.30	0.23	0.17	0.21	0.13

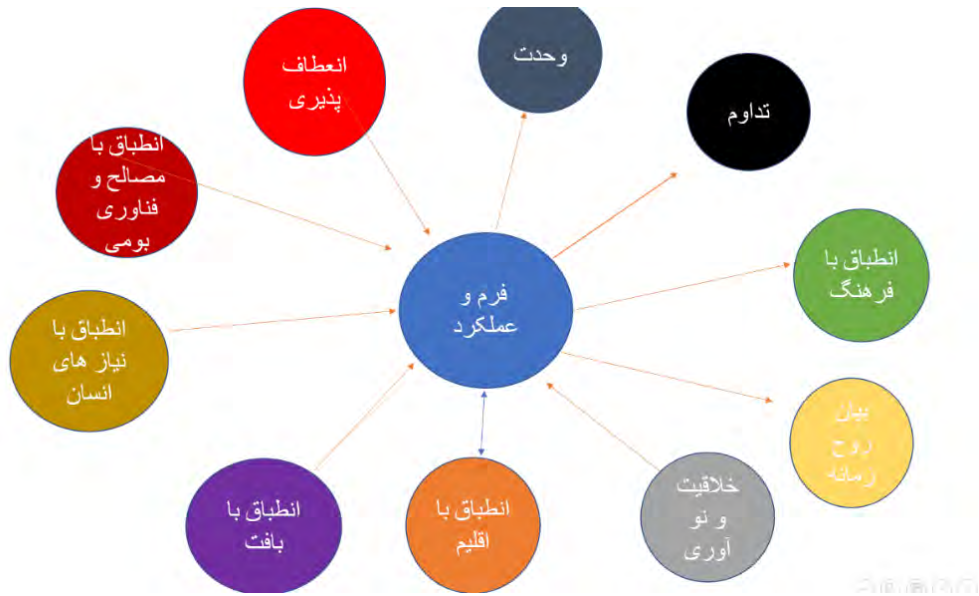
تداوم	۰,۱۹	۰,۱۷	۰,۱۹	۰,۳۰	۰,۳۲	۰,۱۹	۰,۲۷	۰,۲۲	۰,۲۳	۰,۲۶	۰,۱۵
خلاقیت و نوآوری	۰,۱۹	۰,۲۱	۰,۱۸	۰,۳۳	۰,۲۸	۰,۲۳	۰,۲۷	۰,۳۱	۰,۳۲	۰,۲۷	۰,۲۳
بیان روح زمانه	۰,۲۰	۰,۲۵	۰,۲۴	۰,۲۳	۰,۳۶	۰,۲۷	۰,۲۹	۰,۲۶	۰,۳۱	۰,۲۹	۰,۱۹
انطباق با فرهنگ	۰,۲۹	۰,۳۲	۰,۲۷	۰,۳۷	۰,۲۹	۰,۲۵	۰,۳۳	۰,۲۸	۰,۳۵	۰,۳۲	۰,۲۱
انطباق با اقلیم	۰,۱۹	۰,۲۰	۰,۲۲	۰,۲۳	۰,۲۶	۰,۱۷	۰,۲۷	۰,۲۸	۰,۳۰	۰,۲۶	۰,۱۴
انطباق با بافت و زمین‌(خوانایی)	۰,۲۶	۰,۳۱	۰,۲۷	۰,۳۳	۰,۳۸	۰,۲۸	۰,۲۴	۰,۳۰	۰,۳۳	۰,۳۰	۰,۱۸
انطباق با نیازهای انسان	۰,۲۱	۰,۲۴	۰,۳۰	۰,۳۶	۰,۳۵	۰,۳۱	۰,۳۲	۰,۲۲	۰,۳۳	۰,۲۸	۰,۱۷
انطباق فرم و عملکرد	۰,۳۰	۰,۳۱	۰,۲۷	۰,۳۶	۰,۴۱	۰,۳۳	۰,۳۶	۰,۳۴	۰,۲۷	۰,۳۰	۰,۱۹
انطباق با مصالح و فناوری بومی	۰,۲۷	۰,۲۹	۰,۲۴	۰,۳۳	۰,۳۸	۰,۲۷	۰,۳۱	۰,۲۵	۰,۳۱	۰,۲۲	۰,۲۰
نعطاف پذیری(قابلیت شخصی سازی)	۰,۱۶	۰,۱۷	۰,۱۹	۰,۲۰	۰,۲۵	۰,۱۹	۰,۲۰	۰,۲۰	۰,۲۲	۰,۲۱	۰,۰۹

جدول ۵ ماتریس نقاط تاثیر گذار (منبع، نگارنده).

	r-c	r+c	r	c
وحدت	-0.14	4.61	2.22	2/39
تداوم	-0.18	5.18	2.5	2.68
خلاقیت و نوآوری	0.28	5.36	2.82	2.54
بیان روح زمانه	-0.38	6.16	2.89	3.27
انطباق با فرهنگ	-0.3	6.86	3.28	3.27
انطباق با اقلیم	-0.1	5.21	2.52	2.69
انطباق با بافت و زمین‌(خوانایی)	0.1	6.26	3.18	3.08
انطباق با نیازهای انسان	0.24	5.94	3.09	2.85
انطباق با فرم و عملکرد	0.24	6.68	3.44	3.20

نمودار ۱ مشخص شدن جایگاه نقاط تاثیر گذار (منبع، نگارنده).

نمودار ۲ نشان دهنده این است که فرم و عملکرد از نظر نخبگان بیشترین تاثیر را دارد در محدوده مورد مطالعه (منبع، نگارنده).

ابتدا برای مشخص شدن روایی و پایایی سوالات پرسشنامه به محاسبه آلفای کرونباخ طبق جدول ۶ پرداخته می شود. سپس اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه از نظر جنسیت، تحصیلات و سن به صورت جدول ۷ ارائه میگردد که نشان میدهد از بین گردشگرانی که به سوالات پاسخ دادند: از نظر جنسیت ۸۰ نفر مرد و ۶۲ نفر زن بوده اند. از نظر تحصیلات ۲۲ نفر دیپلم و پایین تر، ۲۰ نفر کاردانی، ۷۰ نفر کارشناسی و ۲۸ نفر کارشناسی ارشد و بالاتر بوده اند و از نظر سن ۱۷ نفر بین ۲۱ تا ۳۰ سال، ۵۱ نفر بین ۳۱ تا ۴۰ سال، و ۴۳ نفر بین ۴۱ تا ۵۰ سال بوده اند و ۳ نفر هم به سوالات پاسخ نداده اند.

جدول ۶، با توجه به جدول ذیل میزان آلفای کرونباخ در تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۰۷ می باشد که نشان دهنده روایی و پایایی مناسب برای متغیرهای پژوهش می باشد (منبع، نگارنده).

متغیر	آلفای کرونباخ	تعداد سؤال
توجه به وحدت	۰/۸۱۷	۶
توجه به دسترسی	۰/۷۶۶	۳
توجه به خلاقیت و نوآوری	۰/۸۱۲	۳
توجه به روح رسانه	۰/۹۲۵	۳
توجه به فرهنگ	۰/۸۷۵	۴
توجه به اقلیم	۰/۸۹۲	۵
توجه به بافت و زمینه	۰/۷۴۳	۴
توجه به نیازهای انسان	۰/۷۸۵	۴
انطباق فرم و عملکرد	۰/۹۰۷	۵
انطباق با مصالح و فناوری بومی	۰/۷۴۷	۴
انعطاف پذیری	۰/۸۱۳	۴
مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی	۰/۸۱۰	۴۵

جدول ۷، اطلاعات جمعیت شناختی را نشان می دهد (منبع، نگارنده).

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	تعداد کل	بدون پاسخ
مرد	۸۰	۶۲/۵	۶۲/۵	۱۴۲	۰
	زن	۶۲	۵۵/۵		
تحصیلات	دیپلم و پایین تر	۲۲	۱۶/۷	۱۴۲	۰
	کاردانی	۲۰	۱۸/۹		
	کارشناسی	۷۰	۵۰/۰		
	کارشناسی ارشد و	۲۸	۲۳/۶		
سن	زیر ۲۰ سال	۲۹	۲۵/۴	۱۳۹	۳
	بین ۲۱ تا ۳۰ سال	۱۷	۱۲/۹		
	بین ۳۱ تا ۴۰ سال	۵۱	۳۸/۶		
	بین ۴۱ تا ۵۰ سال	۴۳	۳۴/۱		

سپس به تجزیه و تحلیل استنباطی اطلاعات به دست آمده از پرسش نامه پرداخته میشود بدین گونه که باتوجه به داده های به دست آمده از نمونه مورد بررسی که از طریق پرسش نامه جمع آوری شده است به آزمون فرضیه ها پرداخته می شود. هدف هر آزمون فرض آماری، تعیین رد یا قبول فرضیه هایی است که در مورد خصوصیات جامعه می باشد.

آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

ابتدا و قبل از بررسی فرضیه های پژوهش به بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد بررسی پرداخته شده است. به این منظور از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده می شود. این نوع آزمون جهت بررسی ادعای مطرح شده در مورد توزیع داده های یک متغیر کمی مورد استفاده قرار گرفته است. با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف نیز نتایجی مطابق جدول ۸ به دست آمد. از آنجاکه سطح معنی داری (برای کلیه متغیرها کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین فرض H_0 رد می شود و لذا توزیع متغیرها غیر نرمال است. یعنی برای انجام آزمون از روش های ناپارامتریک استفاده می کنیم. روش AHP یکی از روش های ناپارامتریک محسوب میشود.

جدول ۸، نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف (منبع، نگارنده).

متغیرهای مورد مطالعه	تعداد	Z آماره	P سطح معنی داری
وحدت	۱۴۲	۰/۱۴۴	۰/۰۰۰
تداوم	۱۴۲	۰/۱۶۱	۰/۰۰۰
خلاقیت و نوآوری	۱۴۲	۰/۱۸۰	۰/۰۰۰
بیان روح زمانه	۱۴۲	۰/۱۹۱	۰/۰۰۰
انطباق با فرهنگ	۱۴۲	۰/۱۳۰	۰/۰۰۰
انطباق با اقلیم	۱۴۲	۰/۱۳۹	۰/۰۰۰
انطباق با بافت و زمینه	۱۴۲	۰/۱۴۷	۰/۰۰۰
انطباق با نیازهای انسان	۱۴۲	۰/۱۲۰	۰/۰۰۱
انطباق فرم و عملکرد	۱۴۲	۰/۱۰۸	۰/۰۰۳
انطباق با مصالح و فناوری بومی	۱۴۲	۰/۱۶۰	۰/۰۰۰
انعطاف پذیری	۱۴۲	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰

جدول ۹، اطلاعات پرسشنامه توسط روش فازی (منبع، نگارنده).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
1		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
3	وحدت										1			2					توجه به خلاقیت و نوآوری	3
4	وحدت									1				2					توجه به روح زمانه	3
5	وحدت													2	1				توجه به فرهنگ	3
6	وحدت									1		1		1					توجه به اقلیم	3
7	وحدت									1		1		1					توجه به بافت و زمینه (خوادایی)	3
8	وحدت													1	1	1			توجه به نیازهای انسان	3
9	وحدت													1			2		توجه فرم و عملکرد	3
10	وحدت													1	2				توجه به مصالح و فناوری بومی	3
11	وحدت							1		1				1					توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
12	تداوم									1		1		1					توجه به خلاقیت و نوآوری	3
13	تداوم									1		1							توجه به روح زمانه	3
14	تداوم													2		1			توجه به فرهنگ	3
15	تداوم									1		1		1					توجه به اقلیم	3
16	تداوم													1	1		1		توجه به بافت و زمینه (خوادایی)	3
17	تداوم									1				2					توجه به نیازهای انسان	3
18	تداوم													1		1	1		توجه فرم و عملکرد	3
19	تداوم									1				1					توجه به مصالح و فناوری بومی	3
20	تداوم							1	1	1									توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
21	خلاقیت و نوآوری										1		1	1					توجه به روح زمانه	3
22	خلاقیت و نوآوری						1	1		1									توجه به فرهنگ	3
23	خلاقیت و نوآوری												1	2					توجه به اقلیم	3
24	خلاقیت و نوآوری												1		2				توجه به بافت و زمینه (خوادایی)	3
25	خلاقیت و نوآوری												1		1		1		توجه به نیازهای انسان	3
26	خلاقیت و نوآوری															1	2		توجه به فرم و عملکرد	3
27	خلاقیت و نوآوری									1		1	1						توجه به مصالح و فناوری بومی	3
28	خلاقیت و نوآوری				1		1	1											توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
29	بیان روح زمانه									1				2					توجه به فرهنگ	3
30	بیان روح زمانه						1	2											توجه به اقلیم	3
31	بیان روح زمانه									1	1	1							توجه به بافت و زمینه (خوادایی)	3
32	بیان روح زمانه								1	1	1								توجه به نیازهای انسان	3

39	انطباق با فرهنگ							1		1		1								توجه به فرم و عملکرد	3
40	انطباق با فرهنگ			2			1													توجه به مصالح و فناوری بومی	3
41	انطباق با فرهنگ	2	1																	توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
42	انطباق با اقلیم								1		1	1								توجه به بافت و زمینه (خوانایی)	3
43	انطباق با اقلیم										1			2						توجه به نیازهای انسان	3
44	انطباق با اقلیم												3							توجه به فرم و عملکرد	3
45	انطباق با اقلیم								2					1						توجه به مصالح و فناوری بومی	3
46	انطباق با اقلیم						2			1										توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
47	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)					1		1			1									توجه به انطباق با نیازهای انسان	3
48	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)										1			2						توجه به فرم و عملکرد	3
49	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)				1			1				1								توجه به مصالح و فناوری بومی	3
50	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)					1	1		1											توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
51	انطباق با نیازهای انسان												1		2					توجه به فرم و عملکرد	3
52	انطباق با نیازهای انسان								1		1	1								توجه به مصالح و فناوری بومی	3
53	انطباق با نیازهای انسان						2			1										توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
54	انطباق فرم و عملکرد	1	1				1													توجه به مصالح و فناوری بومی	3
55	انطباق فرم و عملکرد		2	1																توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3
56	انطباق با مصالح و فناوری بومی				2			1												توجه به انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)	3

بنا بر این برای پاسخ به فرضیه های پژوهش از روش فازی و نرم افزار اکسل استفاده می شود ابتدا اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه را به روش فازی طبق جدول ۵ نمره می دهیم سپس بردا و کوپلند را طبق جدول ۱۰ محاسبه میکنیم و سپس BWM پروژه را حساب میکنیم و سپس اولویت بندی آن ها طبق جدول ۱۱ میپردازیم. اطلاعات به دست آمده از روش فازی نشان میدهد که هر ۲ فرضیه پژوهش قابل تایید است و داخل جدول اولویت بندی عوامل موثر در زمینه گرای معماری مشخص شد که به صورت زیر است: پاسخ به فرضیه اول که اولویت بندی شاخص های زمینه گرا بدین صورت به دست آمد: ۱-انطباق فرم و عملکرد ۲- انطباق با فرهنگ ۳- انطباق با بافت و زمینه ۴- وحدت ۵- انطباق با نیازهای انسان ۶- خلاقیت و نوآوری ۷- بیان روح زمانه ۸- تداوم ۹- انطباق با مصالح و فناوری بومی ۱۰- انطباق با اقلیم ۱۱- انعطاف پذیری. پاسخ به فرضیه دوم در نتایج بدست آمده مشخص شد فرهنگ در اولویت دوم برای طراحی قرار دارد.

جدول ۱۰، بردا و کوپلند پروژه (منبع، نگارنده)

	A			B			C			D			E			F			G			H			
	L	M	U	L	M	U	L	M	U	L	M	U	L	M	U	L	M	U	L	M	U	L	M	U	
A	1.000	1.000	1.000	0.329	0.382	0.464	0.210	0.271	0.397	0.342	0.500	0.693	0.158	0.188	0.232	0.405	0.630	1.000	0.382	0.585	0.909	0.168	0.193	0.240	0.342
B	2.154	2.621	3.037	1.000	1.000	1.000	0.347	0.405	0.500	0.437	0.693	1.145	0.151	0.179	0.218	0.405	0.500	0.693	0.161	0.193	0.240	0.342	0.437	0.585	0.909
C	2.520	3.684	4.762	2.000	2.466	2.884	1.000	1.000	1.000	0.223	0.292	0.437	1.817	2.289	2.714	0.215	0.275	0.382	0.191	0.237	0.315	0.181	0.237	0.315	0.181
D	1.442	2.000	2.924	0.874	1.442	2.289	2.289	3.420	4.481	1.000	1.000	1.000	0.397	0.481	0.630	2.289	3.302	4.309	0.437	0.550	0.794	0.874	0.932	1.260	1.817
E	4.309	5.313	6.316	4.579	5.593	6.604	0.368	0.437	0.550	1.587	2.080	2.520	1.000	1.000	1.000	4.932	5.944	6.952	2.080	2.520	2.924	2.884	3.302	4.309	5.313
F	1.000	1.587	2.466	1.442	2.000	2.466	2.621	-3.634	4.642	0.232	0.303	0.437	0.144	0.168	0.203	1.000	1.000	1.000	0.368	0.437	0.550	0.210	0.271	0.397	0.342
G	1.101	1.710	2.621	4.160	5.192	6.214	3.175	4.217	5.241	1.260	1.817	2.289	0.342	0.397	0.481	1.817	2.289	2.714	1.000	1.000	1.000	1.387	1.817	2.289	2.714
H	3.915	4.932	5.944	2.080	2.520	2.924	3.420	4.481	5.518	0.630	0.874	1.145	0.203	0.255	0.347	2.520	3.684	4.762	0.347	0.511	0.721	1.000	1.387	1.817	2.289
I	5.278	6.350	7.399	4.481	5.518	6.542	5.646	6.649	7.652	2.289	3.420	4.481	1.000	1.587	2.466	5.000	6.000	7.000	2.080	3.175	4.217	4.217	5.278	6.350	7.399
J	3.634	4.642	5.646	1.387	1.957	2.884	1.817	2.289	2.714	0.397	0.481	0.630	0.160	0.191	0.237	1.587	1.710	1.817	0.475	0.606	0.794	1.000	1.387	1.817	2.289
K	0.909	1.101	1.357	0.437	0.550	0.794	0.193	0.240	0.322	0.342	0.397	0.481	0.116	0.131	0.150	0.342	0.500	0.693	0.368	0.437	0.550	0.342	0.437	0.550	0.342

	S	T	U	V	A	B	C	D	E
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									

F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
انطباق پذیری (قابلیت شخصی سازی)	انطباق با مصالح و فناوری بومی	انطباق فرم و عملکرد	انطباق با نیازهای انسان	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)	انطباق با اقلیم	انطباق با فرهنگ	بیان روح زمانه	خلاقیت و نو آوری	تداوم	واحدت		
3	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	3	
3	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	3	
3	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	1	0	2	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	3	0	3	0	0	0	3	3	3	0	3	
3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	3	
3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	3	0	3	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	0	0	1	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	3	0	3	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	3	0	3	0	0	0	0	0	3	0	3	
3	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	3	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
30	16	0	12	6	24	3	14	17	22	21		
									مطلوب			

جدول ۱۱. اولویت بندی عوامل موثر در زمینه گرای و BMW پروژه (منبع: نگارنده).

I	H	G	F
رتبه	وزن قطعی	وزن قازی	معیار
۴	۰.۰۶۴۳	(۰.۰۵۸۸۰۰۰۶۰۳۰۰۰۸۶)	واحدت
۸	۰.۰۵۰۰	(۰.۰۴۸۸۰۰۰۴۸۸۰۰۰۵۶۱)	تداوم
۶	۰.۰۵۸۹	(۰.۰۵۷۸۰۰۰۵۷۸۰۰۰۶۴۴)	خلاقیت و نو آوری
۷	۰.۰۵۳۷	(۰.۰۴۶۷۰۰۰۵۳۳۰۰۰۶۲)	بیان روح زمانه
۲	۰.۱۲۸۹	(۰.۱۱۶۴۰۰۰۱۱۶۴۰۰۰۱۹۱۶)	انطباق با فرهنگ
۱۰	۰.۰۴۲۵	(۰.۰۴۱۶۰۰۰۴۱۶۰۰۰۴۶۷)	انطباق با اقلیم
۳	۰.۰۷۲۶	(۰.۰۶۹۹۰۰۰۶۹۹۰۰۰۸۵۹)	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)
۵	۰.۰۶۲۷	(۰.۰۵۳۳۰۰۰۶۲۰۰۰۷۴۷)	انطباق با نیازهای انسان
۱	۰.۳۷۹۰	(۰.۳۷۹۰۰۳۷۹۰۰۳۷۹)	انطباق فرم و عملکرد
۹	۰.۰۴۷۸	(۰.۰۴۶۷۰۰۰۴۶۷۰۰۰۵۳۳)	انطباق با مصالح و فناوری بومی
۱۱	۰.۰۳۷۶	(۰.۰۳۴۱۰۰۰۳۷۵۰۰۰۴۱۶)	انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)

تحلیل یافته ها

۱- کدام یک از عوامل موثر در معماری زمینه گرا در یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس اولویت بیشتری دارد؟ طبق یافته های پژوهش مشخص شد که انطباق با فرم و عملکرد بیشترین اولویت را در طراحی مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی دارد. فرم به عنوان نماینده اندیشه طراح، تصورات و افکار طراح را عینیت می بخشد. می توان گفت از مهم ترین و پربحث ترین موضوعات در روند طراحی معماری؛ تصور، انتخاب و ساخت فرم می باشد. عملکرد در واژه ای است به ظاهر آشنا؛ که در کنار دو واژه دیگر (صورت) و (ساختار) به عنوان یکی از سه اصل حاکم بر معماری شناخته می شود. برخی معماران، معماری مؤثر دوره مدرن در تبیین معماری مطلوب، بارها از زاویه عملکرد به موضوع معماری پرداخته اند. مروری بر آرای این دسته از معماران نشان می دهد که آنان نیز از عملکرد، تصور مشترک و واحدی ندارند عملکرد بخشی از فرایند طراحی است که در برخورد با موضوع طراحی دارای نقشی دوگانه است و همان قدر که به کارایی پروژه در تأمین نیازهای کاربران می پردازد؛ به شرایط موجود در طرح مانند بستر و زمینه، ساختار طرح به لحاظ فنی و ضوابط و قوانین حاکم نیز توجه دارد فرم مورد نظر باید در ابتدا قابلیت پذیرش عملکرد را داشته باشد و همچون ظرفی برای آن، ایفای نقش کند؛ بنابراین در آفرینش فضاهای مطلوب، وابسته به، توجه کافی به فرم، عملکرد و ارتباط مابین این دو است. عملکرد ساختمان همچنان که به نیاز کاربران پاسخ می دهد، باید با دیگر محورهای پروژه هماهنگ بشود. تا در آخر فضایی پایدار، غنی و پویا حاصل گردد.

۲- به نظر می رسد بافت و زمینه تاثیر بسیاری در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس دارد. طبق اطلاعات به دست آمده مشخص شد که بافت و زمینه عاملی تاثیرگذار در طراحی مرکز توریستی تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس است. بافت و زمینه به عنوان رویکردی کل نگر در طراحی با توجه به ساختار ذهنی و عینی در ابعاد کالبدی، طبیعی، تاریخی، اجتماعی فرهنگی - و با ایجاد ارتباط بین مخاطب با زمینه عمل میکنند. در طراحی یک مکان توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس، توجه به گذشته و زمینه ی آن لازم است، زیرا اگر این گونه نباشد نتیجه کار بدون کیفیت و ناپایدار و بدون ریشه است. تفکر زمینه گرایانه، زمینه را رویدادی تاریخی می داند که عناصر شهری در درون آن ساخته و شناخته می شوند. این تفکر، شاید ریشه های متفاوت با بوم گرایی و سنت گرایی داشته باشد، اما بیشتر محصول مشابه، هماهنگ و یکسانی دارد.

۳- به نظر می رسد در یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس فرهنگ عاملی مهم و تاثیرگذار است. طبق اطلاعات به دست آمده مشخص شد که فرهنگ عاملی تاثیرگذار در طراحی مرکز توریستی تفریحی و بوم گردی در شهر سرخس است فرهنگ را در تعریفی کلی می توان محصول تلاشهای متفاوت انسان در راه خلق و آفرینش دانست که از آزادی عمل واراده او سرچشمه میگیرد. مجموعه آداب، عقاید، باورها و سنن یک جامعه که عمدتاً از دوران منبعت شده و در بدو

ار نیز درون را تحت تاثیر قرار می دهند، فرهنگ را به وجود می آورند. گرایش اساسی کمال طلبی پایه ریز شالوده فرهنگهاست. کمال طلبی زیر بنای جهان بینی فرهنگی را ساخته و مبانی فکری و نظری آن را تنظیم میکند. و این مبانی به نوبه خود اقدام به ارایه کالبدها و قولایی در عرصه جوامع می نمایند که نمودی از آن زیر ساختها به شمار می آیند. ادبیات، هنر، مذاهب، عرف، سنت از جمله مجاری تبلور یافتن روح فرهنگ یک جامعه میباشد و از این میان روی صحبت ما هنر و در میان ارکان هفت گانه آن تکیه بر معماری به عنوان یکی از عمده ترین محورهایی که در عین بر آوردن نیاز انسان به سر پناه و محیط مصنوع، رابطه ای تنگاتنگ با فرهنگ برقرار میسازد، میباشد. معماری به عنوان یک پدیده اجتماعی از فرهنگ نشأت گرفته و بر آن تاثیر میگذارد و آینههای است از اندیشه های انسان در رابطه با فضا، زیبایی شناسی، و فرهنگ. به همین سبب معماری هر دوره انعکاسی از فرهنگ و هنر آن محسوب میشود و با دگرگونیهای که در سایر عرصه های زندگی و هنر به وقوع میپیوندد، متناسب است و هر سبک جدید معماری بر اصول، روشها و سنتهای سبک پیشین استوار است، به همین خاطر بین سبکهای گوناگون معماری رابطهای استوار وجود دارد و مرزبندی بین آنها دشوار به نظر میرسد.

نتیجه گیری:

طبق مطالعات انجام شده در شهر سرخس بناهای تاریخی و گردشگری زیادی از جمله کاروانسرا یا کاخ ریاط شرف، آرامگاه شیخ لقمان سرخسی، بقایای سازه های جنگ جهانی دوم، سیلوی گندم سرخس، مسجد جامع سرخس و ... می باشد و همین طور از لحاظ جاذبه های طبیعی نیز شهر غنی می باشد مانند: روستای بزنگان (روستای نمونه گردشگری)، دریاچه بزنگان، چشمه سر آسیاب، دریاچه سد دوستی، غار بزنگان، غار مزدوران و جنگل های پسته خواجه می باشد. دریاچه بزنگان نیز مهمترین دریاچه استان خراسان رضوی است که آب آن از بارندگی های سالانه و چشمه های کوچک تأمین می شود. دریاچه بزنگان که در جاده مشهد-سرخس واقع شده، مرکز پرورش ماهی قزل آلا است و در صورت برنامه ریزی مناسب، ویژگی های لازم برای جذب گردشگر را دارد. دریاچه بزنگان یا "کل بی بی" در فصول مختلف سال، محل تجمع پرندگان مهاجر است. اگر به آسمان شب این دریاچه نگاه کنید، کهکشان راه شیری با چشم غیر مسلح قابل مشاهده است. این دریاچه دارای تمام اجزای مورد نیاز برای تبدیل شدن به یک مقصد گردشگری است.

ساخت اقامتگاه های مناسب در کنار جاذبه های طبیعی ضمن این که می تواند نیاز ساکنین منطقه را به تفرجگاه دور از هیاهو، آلودگی و دیگر مشکلات شهری فراهم آورد، این امکان را به وجود می آورد که گردشگران از اقصی نقاط کشور در فضایی مناسب و مطبوع با جاذبه های محیطی و طبیعی گوناگون آشنا شوند بنا براین ایجاد یک مکان توریستی، تفریحی و بوم گردی در کنار دریاچه بزنگان گردشگران و توریستان زیادی را به خود جذب میکند مسئله مهم دیگر این است که در طراحی یک مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی عواملی مد نظر قرار بگیرد تا طرح با موفقیت بیشتر اجرا شود بنابراین برای رسیدن به این عوامل از پرسشنامه استفاده کردیم به گونه ای که ابتدا شاخص های موثر در زمینه گرای بیان شد سپس برای هر کدام از شاخص ها سوالاتی طرح شد و در اختیار ۱۴۲ نفر از گردشگران قرار گرفت که به سوالات پاسخ دادند بنابراین نتایج به دست آمده از پرسشنامه را بررسی شد و از طریق روش فازی به فرضیات پروژه پاسخ داده شد و نتیجه بدین صورت شد که تمام فرضیات پژوهش ما قابل تایید است و باید در شهر سرخس مرکز توریستی، تفریحی و بوم گردی طراحی شود به گونه ای که ابتدا فرم و عملکرد با طراحی انطباق داشته باشد سپس طراحی با توجه به فرهنگ همه ی اقوام انجام بگیرد و سپس بافت و زمینه با طراحی انطباق داشته باشد و وحدت در پروژه مورد توجه قرار بگیرد همچنین طراحی باید به گونه ای باشد که پاسخگوی نیازهای انسان باشد و خلاقیت و نوآوری نیز داشته باشد و روح زمانه در آن وجود داشته باشد و خاطراتی از مکان در ذهن گردشگران و توریستان شکل بگیرد همچنین تداوم، انطباق با مصالح و فناوری بومی، انطباق با اقلیم و انعطاف پذیری در طراحی مورد توجه قرار بگیرد که همه این ها عوامل موثر در زمینه گرای معماری هستند.

منابع:

۱. محرابی، ح. بررسی نقش گردشگری در اقتصاد استان کرمان و توسعه کالبدی شهرستان های آن، ۱۳۹۴.
۲. مرادی، اعظم، معظمی، عاطفه، گردشگری بومی، ۱۳۹۵.
۳. رحیم، سرور، اکبری، مجید، درویش، بهروز. طراحی مدل توسعه گردشگری غذا در ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری تفسیری، ۱۳۹۶.
۴. شعبانی فرد محمد، پوراحمد احمد، حسینی علی، رشیدی مصطفی، بررسی سنجش ظرفیت پذیرش گردشگری شهری و مدل سازی شهرهای گردشگری پایدار از بعد کالبدی (نمونه موردی منطقه ۱۲ تهران)، ۱۳۸۸.
۵. حائری مازندرانی. هره وری از انرژیهای پاک حاصل از شاخصهای معماری بومی - سنتی در توسعه صنعت گردشگری پایدار، ۱۳۸۸.
۶. امین زاده بهننا، دادرس راحله. بازآفرینی فرهنگ مدار در بافت تاریخی شهر قزوین با تأکید بر گردشگری شهری، ۱۳۹۱.
۷. سیفیان. بررسی ظرفیت های توسعه گردشگری منطقه الموت با تأکید بر اکوتوریسم، ۱۳۸۷.
۸. علیزاده مهرناز، میرزائی روزبه، پیرس فیلیپ. رابطه میان شخصیت مقصد و تمایلات رفتاری گردشگران بینالمللی، ۱۳۹۷.
۹. علیزاده مهرناز، میرزائی روزبه، پیرس فیلیپ. رابطه میان شخصیت مقصد و تمایلات رفتاری گردشگران بینالمللی، ۱۳۹۷.
۱۰. سازمان جهانی گردشگری، ۲۰۰۷.
۱۱. دهخدا، ۱۳۷۳.
۱۲. اردکانی سعید، منفرد امیررضا، ضرابخانه فرزانه. تأثیر تجربه برند مقصد بر رفتار شهروندی گردشگران: با تأکید بر نقش اشتیاق، نگرش و تعهد برند مقصد گردشگری (شهر اصفهان)، ۱۴۰۰.
۱۳. علیزاده مهرناز، میرزائی روزبه، پیرس فیلیپ. رابطه میان شخصیت مقصد و تمایلات رفتاری گردشگران بینالمللی، ۱۳۹۷.
۱۴. پرننگ کاوه بوکانی - کوروش قاسمی، معماری بومی - ارزش ها و کاربردهای آن، ۱۳۹۴.
۱۵. محمد باقری، بررسی عملکرد شهرهای کوچک در توسعه منطقه، ۱۳۸۹.
۱۶. عبدالرضا فرجی راد - بهنام افتخاریان، بررسی نقش معماری در صنعت گردشگری، ۱۴۰۰.
۱۷. محسن فیضی - لیلیا علیپور - اصغر محمد مرادی، افزایش معماری به روش قیاس با طبیعت، ۱۳۹۶.

۱۸. مجید دکامین، سجاد فتاحی، مرضیه امجدی، معصومه تقی زادگان، فاطمه خوشدلی، مسعود درودی، مسئله شناسی راهبردی توسعه در استان خراسان رضوی، ۱۳۹۵.
۱۹. دکتر رضا نقد بیشی - دکتر شهیندخت برق جلوه - دکتر غلامرضا اسلامی - دکتر حامل کامل نیا، الگوی آموزشی معماری بر اساس نظریه قابلیت های محیطی گیسون، ۱۳۹۳.
۲۰. دکتر میرسعید موسوی - دکتر حمید ماجدی - دکتر فرح حبیب، بازشناسی ویژگی های کالبدی - فضایی بافت قدیم شهر در ایران، ۱۳۸۹.
۲۱. یحیی زارع مهرجردی - فهیمه فارغ، بررسی عوامل موثر در نقش آفرینی ترسیم درمانی و پویایی شناسی آن با استفاده از رویکرد پویایی سیستمی، ۱۳۹۳.
۲۲. ابراهیم باقری - مرتضی ملکی مین باش زرگاه - داوود فیض عظیم زارعی، طراحی مدل مدیریت گردشگری قومی در ایران، ۱۳۹۸.
۲۳. محمد ادبی ممقانی - فضیله خانی - حمدالله سجاسی قیداری - سعیده فرخی سیس، ارزیابی اثرات توسعه گردشگری فرهنگی و اجتماعی - فرهنگی مقاصد روستایی، ۱۳۹۳.
۲۴. محمد حسین پور کاظمی - جواد رضایی، بررسی کارایی صنعت گردشگری با استفاده از روش های ناپارامتری ایران و کشورهای منطقه، ۱۳۸۵.
۲۵. محمدرضا نقصان محمدی - فاطمه دهقان، بوم محوری در طراحی فضاهای شهری فراغتی در ایران - بررسی تطبیقی ابعاد و مولفه های سرزندگی در خیابان های قیام و دهم فروردین شهر یزد، ۱۳۹۳.
۲۶. زهرا جعفرزاده - احمد میرزا کوچک خوشنویس، تبیین اصول معماری پایدار بر مبنای طراحی اقلیمی و بومی، ۱۳۹۴.
۲۷. بلند رضا اکرمی سجاد رامیار، رویکرد نو به معماری بومی در رابطه ساختاری آن با معماری پایدار، ۱۳۹۵.
۲۸. میثم زردان - مسلم منصور بهمنی، گردشگری روستایی و اصول توسعه گردشگری پایدار، ۱۳۹۴.
۲۹. دکتر واتر جیمسون، برنامه ریزی برای توریسم فرهنگی شهرهای کوچک، ۲۰۱۹.
۳۰. النارودان، توسعه گردشگری فرهنگی در شهرهای کوچک تاریخی، ۲۰۱۰.
۳۱. توضیح مولفه های هویت چشم انداز در روستاها توریست با بافت ارزشمند در ایران، ۲۰ دکتر اناهیتا حسینی، مرتضی توکلی - مهدی پورطاهری - عبدالرضا روکودین افتخار،
۳۲. الکساندر کالمر، میراث فرهنگی چشم انداز توسعه روستایی، ۲۰۱۴.
۳۳. مک گوری گور - تامپسون - رناپیک الکساندر کولمر، راهنمای توسعه پایدار مدیریت میراث فرهنگی مناظر روستایی و توسعه روستایی، ۲۰۱۱.
۳۴. اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی، ۱۳۹۹.

